

ÚJ FOGALOM: A KORLÁTOZOTT SZUVERENITÁS

INTERJÚ KÖVÉR LÁSZLÓ ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐVEL

A Fiatal Demokraták Szövetségét a hazai olvasó Orbán Viktor emlékeztet 1989. június 16-ai beszédére. Radikális ifjúsági szervezetként tartja számon, a prágai polgárok pedig elevenen emlékeznek a 89. augusztusi *Deutsch Tamás és Kerényi György* féle incidensre. Azóta más szerek fújnak, a politikai rendszerváltás a volt szocialista országokban lezajlott, megtörténtek a szabad választások. A Fidesz parlamenti párt, és frakciójának munkáját a politika iránt érdeklődők a televízió parlamenti tudósításaiból ismerik. Kevesen tudják viszont, hogy a Fidesz közel egy éve verhetetlenül a népszerűségi listák élén áll. Milyen ma a FIDESZ, mit kell tudni az egyre inkább pártiszterűen viselkedő, a generációs párt jegyeit mégis magán viselő politikai erőről 1992 nyarán. Többek közt erre a kérdésre válaszolt az Új Szónak és a Csehszlovák Sajtóirodának Kövér László jogász, országgyűlési képviselő.

● A Fidesz jelenleg valóban Magyarország legnépszerűbb pártja. Ez persze nem jelenti azt, hogy a következő választások esélyes győztese. A közvéleménykutatási adatok, a népszerűségi mutatók inkább a szimpátia jelzései. Ahhoz, hogy a választók a Fidesz mellett döntsenek, számos más tényező szükséges. Például a párt kormányképesége, s mivel mi a kilencvenes választásokon ifjúsági mozgalomként indultunk, a többi párthoz képest több behoznivalónak van. Jól haladunk, és stratégiai célunk, hogy az 1994-es választásokon Fidesz név alatt olyan párt induljon, amelyet a közvélemény minden különösebb fenntartás nélkül el tud fogadni, esetleges vezetői kormánypártként. Ez bizonyos értelemben a radikális ifjúsági jelleg elvesztésével jár. A szimpátia azonban éppen abból fakad, hogy a Fidesz ezidáig megőrizte masszágát, eredetiségét, frissességét, megőrizt valamit abból, ami 1988 és 1990 között jellemezte.

— Nem egy támadás éri önöket azért, mert a Fidesz liberális pártként nem eléggé nemzeti, s így a kisebbségekkel sem törődik igazán. Így van?

● Aki azt állítja a Fideszről, hogy nem áll nemzeti alapokon, s ezt a liberalizmussal hozza összefüggésbe, jobb esetben tájékozatlanságról tesz tanúbizonyságot. De hogy ne legyen ennyire jóniszemű; úgy gondolom, hogy manipulálni próbálják a magyar választókat. Egyébként ez nem magyar specialitás, nevezük volt rendszerspecifikusnak ezt a jelenséget. Arról van szó, hogy a magyar társadalom fel kell osztani, mesterségesen kell politikai megosztottságot kreálni, hogy az biztos bázist jelentsen bizonyos politikai erőknél. Néhány politikai erő mélyen érzelmi indítottságú kötődést alakít ki egy bizonyos választói réteggel. E kötődés az aktuális gazdasági, politikai helyzettel teljesen független. Magyarán: szembe kell állítani a magyar társadalom egy részét egy másikkal, a hívőket az ateistákkal, a katolikusokat a reformátusok-

kal, a nemzeteket a kozmopolitákkal... E forgatókönyv szerint lehet az ellenzéki pártokat a bolsevikokkal vagy a zsidókkal azonosítani. Ez a manipuláció Magyarországon — szerencsére — messze nem érte el azt a szintet, mint egyes, nem is olyan távoli országokban. A Fidesz nem kíván válaszolni ezekre a támadásokra. Aki tudja hogyan alakult a szervezet, milyen bázist nyújtottak a szakkollégiumok és a klubmozgalom, tudja azt is,

hogy a gyökereinket figyelembe véve nem is érdemes ezekkel a támadásokkal, manipulációkkal foglalkozni. Ha mégis cáfolni szeretnénk, az egyik legjobb cáfolat az a program, amelyet a IV. kongresszuson fogalmaztunk meg. A Fidesztől éppen azért félnek, mert lehet, hogy ugyanolyan hitelesen vagy hitelesebben tudja képviselni a nemzeti politikát, mint azok, akik ennek egyedüli lételményeseiként állítják be magukat.

— Így van ez a kisebbségekkel, pontosabban a nemzeti kisebbségekkel is?

● A Fidesz kisebbségi programja nem előzmények nélküli. Kontúrjai már a választási programban világosak voltak, a politikai helyzet váltásával viszont részben módosultak. Mindenekelőtt a nemzeti önrendelkezés elvét rögzítettük, mint kollektív jogot, egyúttal lefektettük az egyén szabad identitásválasztásának jogát, ami tartalmazza egyrészt a disszimilációhoz, másrészt pedig az asszimilációhoz való jogot. Nagyon fontos alapelvünk kezdettől fogva az erőszakmentesség elve. Vagyis: a nemzeti sérelmek orvoslására, a nemzetiségi problémák megoldására soha és semmilyen körülmények között senki nem használhat erőszakos eszközöket, mert ez a problémákat alapvetően soha nem oldja meg, sőt a megoldhatatlanságig mérgezi azokat. A IV. kongresszus kisebbségi szekciójának állásfoglalásában nemcsak ezek az alapelvek szerepelnek: gyakorlati újdonsága az, hogy részletesebben, aktuálisabban fogalmazza meg a kérdés megoldását. Kimondja, hogy a Fidesz mit vár a jelenlegi magyar külpolitikától, illetve mit tart fontosnak a hazai kisebbségek gondjainak megoldásában. E kettő nem azért szerepel együtt, mert elfogadhatónak tartanánk a reciprocitás elvét. Egyszerűen arról van szó, hogy a nemzeti kisebbségi problematika a térség közös gondja, s azt csak egységesen lehet igazán jól kezelni. Egyébként a kisebbségi dokumentum legfontosabb újdonsága a korábbiakhoz képest a korlátozott szuverenitás megfogalmazása. A dokumentum kimondja, hogy a korlátozott kisebbségi önrendelkezés és az állam korlátozott szuverenitása, mint az érem két oldala határozza meg a térségbeli államoknak a kisebbségi politikáját. Az államnak bizonyos autonómiát kell adnia polgárai azon közösségének, akik nem tartoznak a többségi nemzethez. Ennek az autonómiának foka és módja az adott terület speciális körülményeire kell hogy igazodjon, de a kulturális autonómia az, amely minden további nélkül az összes államban megvalósítható. Ebben az értelemben tehát az állam, mint olyan, lemond szuverenitásának egy részéről a polgárok bizonyos közösségei javára. A másik oldal: az ezen államokban élő kisebbségek önrendelkezési jogát (amely nem vonható kétségbe) is korlátozni kell, úgymond önkorlátozást kell alkalmazni. Az önkorlátozás annyit jelent: a kisebbségek nem lépnek fel az igénnyel, hogy az adott államkeretből kiszakítsák akár új álla-

mot alkossanak, akár egy más államhoz csatlakozzanak. Ez a fajta kompromisszum az, amiben mi esélyt és lehetőséget látunk a térség kisebbségi gondjainak megoldásában.

— Eddig az elvek. S a gyakorlatban?

● Nyilvánvaló, ezek általános elvi deklarációk, a konkrét jogi és intézményes mechanizmusok megtalálásához nagyon sok tárgyaláson, politikai konfliktuson keresztül vezetett az út. Mi azonban járhatónak látjuk ezt az utat, hiszen a volt szovjet befolyási zónában a politika számos rossz megoldást produkált ahhoz, hogy mindenki tanuljon belőle.

— A korlátozott szuverenitás elve új fogalom a politológia szótárában. Meghonosítható? Lehet modell-értékű?

● Egy koncepció könnyű préda az azt tartalmilag ellenzők számára. Ebben a tekintetben nem vagyunk doktrínerek, nem fogunk görcsösen ragaszkodni az általunk megnevezett kategóriákhoz. Azt hiszem, világos, milyen problémát takar ez a megfogalmazás. Ami a modell-érték illeti, nem hiszem, hogy Magyarországon lehetne valamilyen modellet alkotni. Abban biztos vagyok, hogy a mindenkori magyar kormánynak toleránsan kell viselkednie kisebbségeivel szemben, a szomszédos országokban, vagy a volt keleti blokk országai-

ban — Lengyelországot kivéve —, azonban más a helyzet a kisebbségekkel. Magyarországon nem él akkora lélekszámú kisebbség, mint másutt, s a kisebbség nem éri el a magyarországi lakosság akkora arányát, mint Szlovákiában, vagy Romániában. Ez azzal a problémával jár, hogy míg alkotmányjogilag semmilyen gondot nem okoz Szlovákiában és Romániában a kisebbségek parlamenti képviselete, addig Magyarországon gondot okoz, hiszen kifejezetten csak pozitív jogi diszkriminációval érhető el, hogy a hazai kisebbségek intézményes parlamenti képviselethez jussanak. Hozzá kell tennem, hogy Magyarországon az asszimiláció veszélye is nagyobb, így sokkal nagyobb állami törődés szükségeltetik. Nem elég csupán liberálisnak lenni abban az értelemben, hogy nem gátoljuk a kisebbségeket, hanem intenzíven, a magyar társadalom teherbíró képességének határait súroló módon kell kezelni — anyagi értelemben is — önmagában a kérdést ahhoz, hogy elkerüljük a tudatos asszimiláció vagy a kisebbségek hátrányos helyzetbe szorításának vádját. További speciális probléma, hogy Magyarországon a kisebbségek nem egy tömbben, hanem szétszórva élnek.

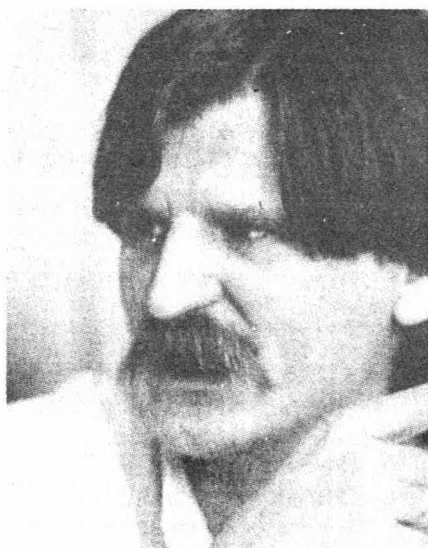
— A kormány februárban hgyta jóvá az azóta már újra módosított kisebbségi törvény tervezetét. Tudjuk, hogy e törvény, amely még az idén a Tisztelt Ház elé kerül, nemcsak a kormány, hanem a Kisebbségi Kerekasztal szakértőinek, képviselőinek bevonásával is készült. Mennyire vettek vesznék részt a Fidesz kisebbségi politikai állásfoglalásainak, dokumentumainak kidolgozásában a magyarországi kisebbségek képviselői?

● Direkt módon nem. Szerencsére, Magyarországon éppen a kisebbségek esetében nem fordult elő az, hogy a pártok által létrehozott szatellit-szervezetként működőnek civil társadalmi szervezetek. Így

nem beszélhetünk emdéeses, eszdeeszes vagy fideszes kisebbségi szervezetekről sem. Annnyiban viszont létezik befolyás, hogy igyekeztünk intenzív kapcsolatokat kiépíteni különböző kisebbségi szervezetekkel külön-külön és kerekasztal formájában is, és törekvéseiket a parlamentben próbáljuk érvényesíteni.

— Aproó: kormány. A rendszerváltás előtti utolsó kabinet külügyminisztere, Horn Gyula mondotta egyszer: a határokon túl magyaroknak a jó külpolitikát segíthetünk igazán, főleg azzal, hogy szomszédainkkal jó kapcsolatokat ápolunk. Ebben a tekintetben milyennek tartja a jelenlegi magyar külpolitikát?

● Ha igazságos akarok lenni a kormányzattal szemben, ki kell mondanom, nem mindig könnyű Magyarországot szomszédjaival jóban lenni, hiszen két ellentétes s mégis közelálló végletet kell elkerülni, s az ösvény, amelyen a magyar külpolitikának járnia kell, inkább borotvaélhez hasonlítható. Az egyik véglet, amely a Kádár-korszakra és annak Magyarországra nagyon is jellemző volt; az a hamis nézet, hogy a nemzetiségi kérdés az ördöggel való cimborálás, s ha Magyarországon kinyitjuk a szánkat, azzal többet ártunk a határokon kívüli magyaroknak, mint használnuk. Ez elfogadha-

„A közvélemény-kutatási adatok nem fordíthatók le választási eredményre”

Fotó: Fidesz-pressz

atlan, és véleményem szerint a magyar külpolitikának intézményesen oda kell figyelnie a határokon túli magyar kisebbségekre. A nemzeti identitás ugyanis létező valóság, amellyel hosszú ideig számolni kell. Aki ezt nem teszi meg, teljesen elszakad a realitástól. A másik véglet, amikor a kormány vindikálja magának a jogot, hogy bármely szomszéd állam belpolitikájába beleszóljon. Látszólag a kör ezzel bezárult. Olyan politikát kell tehát folytatni, amely világgossá teszi a mindenkori magyar kormány elvi hozzáállását a kisebbségi politikához. El kell továbbá kerülni minden félreérthető, többféleképpen értelmezhető megnyilvánulást, amely valóban árthat a határokon túli magyaroknak. Nem a deklarációk számát kell gyarapítani, hanem aktiv, cselekvő külpolitikát kell megvalósítani, például az intenzív gazdasági kapcsolatokat révén. Összegezve: azt hiszem, ha mi lennénk a kormányban, sok mindent máshogy csinálnánk, de a magyar kormány az elmúlt két esztendőben nem követett el súlyos hibát! Hozzátenném, hogy a magyar parlamenti pártok közt nincsenek kardinális különbségek a kérdés kezelésében, így nem várható radikális váltás az 1994-es választások után sem.

— Képviselő úr, köszönöm a beszélgetést.

LOVÁSZ ATTILA